

УКРАЇНСЬКА МОВА

УДК 821.161.2-2.09

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.4/01>**Вінтонів М. О.**<https://orcid.org/0000-0002-3258-8633>

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Вінтонів Т. М.<https://orcid.org/0000-0002-2210-3970>

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Булава Н. Ю.<https://orcid.org/0000-0001-7671-1069>

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ІМЕНА ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ У СТУДЕНТСЬКОМУ МОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто соціолінгвістичні особливості функціонування особових імен у студентському лінгвістичному середовищі Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, проаналізована сучасна антропонімічна система студентської молоді та визначено основні мотиви вибору імен. Окрема увага приділена функціонуванню повних та зменшено-пестливих форм імен, а також з'ясовано асоціативний потенціал антропонімів у мовній свідомості студентів. Дослідження демонструє, що сучасна студентська антропонімія відображає взаємодію традиційних українських практик іменування та глобальних культурних впливів. Виявлено поєднання традиційних християнських, слов'янських та західноєвропейських іменних моделей, що відображає взаємодію національної традиції та глобалізаційних процесів.

У статті наголошено, що особові імена функціонують не лише як засіб індивідуальної ідентифікації, а й як важливі соціокультурні, психолінгвістичні та комунікативні маркери. Особливу увагу приділено аналізу сприйняття студентами власних імен, ролі імен у формуванні особистісної та соціальної ідентичності, а також впливу антропонімів на міжособистісну комунікацію. У дослідженні також розглянуто асоціативні та емоційні реакції, пов'язані з іменами, які демонструється, що антропоніми часто формують стереотипи та очікування щодо рис особистості, поведінки та соціального іміджу.

Також визначено поширені орфографічні відхилення, русифіковані форми імен та проблеми нормалізації орфографії в сучасній українській антропоніміці. Наголошено на необхідності збереження нормативних українських форм імен та описано шляхи сприяння лінгвістичній культурі у сфері особистого найменування. З'ясовано, що антропоніми залишаються невід'ємним складником національної ідентичності, культурної пам'яті та саморепрезентації в сучасному спілкуванні молоді.

Ключові слова: антропонімікон, особове ім'я, студентське середовище, соціолінгвістика, мовна ідентичність.

Постановка проблеми. Особові імена в комунікативному просторі сучасної молоді є не лише засобом індивідуалізації особи, а й важливим індикатором соціокультурних процесів, що відобража-

ють взаємодію національних традицій та глобалізаційних впливів. Антропонімікон студентства Київського столичного університету імені Бориса Грінченка репрезентує динаміку розвитку сучасної

іменної системи, у якій стародавні слов'янські та традиційні християнські найменування співіснують із новітніми запозиченнями, цифровими формами самопрезентації та тенденціями до індивідуалізації.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу мотивів вибору імен, з-поміж яких окреме місце посідають прагнення до унікальності, милозвучності та підкреслення національної ідентичності. Дослідження потребує всебічного розгляду структурно-семантичних особливостей імен, їхнього конотативного наповнення та правописної стабілізації як складника історико-культурної спадщини етносу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Український іменник опрацьовано в студіях П. Чучки та Л. Белея. Діахронний аспект розвитку антропонімів та їхніх словотвірних варіантів висвітлено в працях таких вчених, як Л. Гумецька, М. Демчук, Р. Керста, М. Худаш, Р. Остап, Г. Бучко, І. Желєзняк, І. Фаріон, С. Пахомова. Сучасні регіональні аспекти антропонімії активно вивчають Л. Ящук та О. Литвинчук. Соціолінгвістичний аспект антропонімікону представлений у працях Л. Масенко [4, с.14]. Монографія І. Желєзняк «Слов'янська антропоніміка» присвячена розгляду етимології сербохорватських та українських імен, функційних особливостей антропонімів слов'янського походження [3, с. 77–78].

Л. Белей та І. Фаріон аналізували історичну взаємодію слов'янського та християнського іменних фондів в українській культурі [6, с. 160–173].

Постановка завдання. Метою статті є комплексне вивчення сучасного іменного антропонімікону студентства Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, з'ясування структурно-семантичних особливостей іменних варіантів, а також аналіз соціолінгвістичних чинників, що впливають на вибір, функціонування та правописну стабілізацію імен у молодіжному середовищі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: проаналізувати кількісно-якісний склад та частотність імен у студентському середовищі Університету Грінченка та визначити основні тенденції оновлення сучасного іменного антропонімікону; шляхом лінгвістичного анкетування з'ясувати частотність використання повних та зменшених форм імен з-поміж молоді, а також виявити домінантні мотиви їх вибору.

Джерелами фактичного матеріалу для дослідження стали результати лінгвістичного опитування, присвяченого функціонуванню особових власних назв у сучасному молодіжному комунікативному просторі. Емпіричну базу дослідження становить анкетування студентів різних освітніх програм (зокрема філологів,

журналістів, перекладачів та ІТ-фахівців) Університету Грінченка, проведене впродовж березня 2026 р.

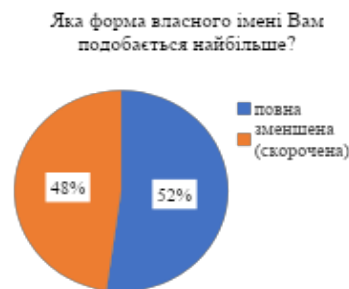

Рис. 1. Розподіл учасників щодо вподобання форми особового імені

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в українському культурному просторі простежуємо прагнення до актуалізації питомих національних форм особових імен, особливо з-поміж представників інтелектуального середовища. Носії мови дедалі частіше віддають перевагу таким варіантам імен, як *Лесь, Олесь, Юрко, Ірися, Ярина, Наталка* чи *Леся, замість офіційних форм Олександр, Олексій, Юрій, Ірина, Наталія, Олександра*. Використання подібних іменних модифікацій виконує не лише комунікативну, а й символічну функцію, адже слугує способом підкреслення української мовної традиції, культурної самобутності та національної ідентичності [1, с.40]. Аналіз уподобань студентської молоді щодо функціонування варіантів імен засвідчує певну диференціацію в мовленнєвій практиці: більше половини студентів (55%) чітко обирають повну форму імені як пріоритетну, асоціюючи її з офіційним статусом та вираженням взаємоповаги. Водночас майже половина респондентів (45%) ідентифікують себе через зменшено-пестливі варіанти, які маркують як засіб створення довірливої, «м'якої» та дружньої атмосфери в неформальній комунікації. Такі результати підтверджують, що вибір конкретної форми імені для студента є свідомим інструментом регулювання соціальної дистанції в університетському просторі (рис. 1).

Дані анкетування засвідчують, що вибір студентами повної чи зменшеної форми імені є важливим актом мовної самопрезентації та відображає їхні комунікативні наміри (таблиця 1).

Функціонування антропонімних форм у студентському середовищі є ситуативно зумовленим: повна форма актуалізує статусно-регулятивну функцію, тоді як зменшена – емотивно-комунікативну, що водночас відображає прагнення молоді зберігати традиції української іменотворчості.

Питання щодо мотивів вибору імен у сучасних соціолінгвістичних студіях уможлиблює виявлення

Таблиця 1

**Функційно-семантичні особливості використання форм імен
у студентському мовному середовищі**

Форма імені	Функції та значення	Психолінгвістичні та когнітивні чинники	Ілюстративні висловлювання студентів
Повна форма	Маркер офіційності та статусу: підкреслює серйозність мовленнєвої ситуації та взаємоповагу між комунікантами. Етнокультурна функція: репрезентує національну ідентичність та мовний колорит.	Ситуативна тривожність: часто асоціюється із суворістю або ситуаціями покарання. Вікова дистанція: може сприйматися як ознака дорослості або офіційного дистанціювання.	«Максим звучить серйозніше»; «Марія звучить солідно»; «Коли до мене звертаються Катерина – це наче прояв поваги»; «Ганна підкреслює українську ідентичність»; «Коли сварять, вживають форму повного імені»; «Ірина звучить по-дорослому».
Зменшено-пестлива форма	Інструмент емоційної близькості: забезпечує невимушеність та «м'якість» у приватному спілкуванні. Маркер неформальності: вказує на дружні стосунки та відсутність офіційних бар'єрів.	Принцип мовної економії: популярність зумовлена зручністю та швидкістю вимови в повсякденні. Афективне наповнення: виражає ніжність та симпатію.	«Звучить дружньо і легко»; «Більш м'яко і неофіційно»; «Ніжніше»; «Коротко і зручно»; «Легше у вимові».

Таблиця 2

Класифікація мотивів вибору імен (за результатами опитування студентів)

Категорія мотиву	Суть та контекст вибору	Висловлювання студентів
Родинна наступність та традиція	Прагнення вшанувати пам'ять предків або продовжити родову традицію.	«На честь бабусі»; «На честь батька»; «На честь прабабусі»; «На честь сестри дідуся»; «Зберегти родинну наступність».
Естетична привабливість (евфонія)	Суб'єктивне сприйняття милозвучності, рідкісності або гармонійності імені з прізвищем.	«Просто сподобалось ім'я»; «Сподобалося звучання»; «Милозвучне та рідкісне»; «З прізвищем гармонійно поєднується».
Релігійно-календарний чинник	Вибір імені відповідно до дня пам'яті святого за православним календарем.	«Народилася в день пам'яті святої мучениці Єлизавети»; «У день Ксенії та Оксани»; «Дивилися за православним календарем».
Семантико-символічний мотив	Орієнтація на етимологічне значення імені як коду долі або захисту.	«Вікторія – це перемога»; «Богдан – Богом даний»; «Анастасія – та, що повертає до життя» (як засіб захисту здоров'я дитини).
Креативний та індивідуальний підхід	Творче конструювання імені або вплив підсвідомих/містичних чинників.	«Мама склала ім'я з перших літер імен братів і я»; «Братові наснився сон, що хтось радив так назвати».
Вплив масової культури	Вибір імені під враженням від медійного контенту.	«Мама дивилась серіал, у якому головну героїню звали Поліна».
Випадковість та прагматизм	Зовнішні обставини або технічні вимоги до структури імені.	«Бабуся почула ім'я на дитячому майданчику»; «Тато не хотів чотири букви в скороченому варіанті».
Батьківський компроміс	Узгодження різних поглядів батьків на іменування.	«Мама хотіла Аврора, але татові не подобалося ім'я, тому змінили на співзвучне – Варвара».

комплексу екстралінгвальних чинників, що визначають склад іменника та динаміку його змін. У межах цього дослідження увагу зосереджено не лише на з'ясуванні причин найменування, а й на рівні обізнаності студентської молоді щодо мотивів вибору їхніх власних імен (зокрема, чи передається ця інформація в родинному колі). Водночас важливим є встановлення домінантних мотиваційних моделей, які визначають іменотвірну практику, а також з'ясування того, як студенти оцінюють значущість цих мотивів. Такий підхід дозволяє конкретизувати традиційне дослід-

ницьке питання – чому індивід отримує саме це, а не інше ім'я, – доповнюючи його аналізом сучасних інтерпретацій і ціннісних орієнтацій носіїв імен.

Аналіз відповідей студентів щодо провідних мотивів вибору імен батьками зафіксував показові та поодинокі історії, що віддзеркалюють індивідуальний родинний досвід. Більшість опитаних називає чотири основні чинники (родинна спадковість і традиція, естетичний чинник, релігійно-календарний чинник та значення імені), що є традиційно визначальними для української лінгвокультури (таблиця 2).

У відповідях студентів повністю відсутні ідеологічні мотиви вибору імен, характерні для радянської доби (на зразок *Владлена, Нінель, Іскра*), що свідчить про остаточне зникнення антропонічних моделей радянського періоду.

Майже не зафіксовано й власне патріотичного мотиву – на честь історичних подій чи національних постатей, водночас у власних поглядах студенти вже розглядають патріотичне ім'я як засіб збереження національної ідентичності в умовах глобалізації.

Показовим є й те, що близько 20% опитаних не може пояснити причин вибору власного імені, відповідаючи *«не знаю»*, *«ніколи не цікавився»*. Це може свідчити про послаблення родинної комунікації щодо антропонімічної спадщини.

Класифікація власних назв за походженням передбачає встановлення джерела їхнього виникнення та визначення мовної основи, з якої певний онім увійшов до українського антропонімікону. У межах такого підходу зазвичай розрізняють питомі та запозичені власні назви [8, с. 443]. Подібний поділ запропонував В. Німчук у проєкті української ономастичної термінології. Учений виокремлював питомі, або незапозичені, імена (напр.: Ростислав, Ярослава) та антропоніми іншомовного походження. Останні дослідник поділяв на узвичаєні в українській мовній традиції (Іван, Марія) і неузвичаєні, тобто менш адаптовані до національного мовного середовища (Арнольд, Ірма) [8, с. 29–30]. Результати опитування щодо найбільш привабливих імен засвідчують рівномірний розподіл уподобань щодо типів особових імен. Традиційні християнські імена підтримує 37,4% респондентів, слов'янські автохтонні – 31%, а запозичені із західноєвропейських мов – 29%. Такі дані свідчать про поєднання в сучасному молодіжному антропоніміконі трьох тенденцій: збереження традиційної християнської спадщини, зацікавленість національно-мовною автентикою та відкритість до західноєвропейського культурного впливу.

Традиційні християнські імена респонденти сприймають як *«основу нашого українського менталітету»* та *«класику, що завжди в моді»*. Вибір таких імен пов'язаний зі спадкоємністю традиції, духовною значущістю та універсальністю, адже вони *«гармонійно»* звучать і легко адаптуються в різних мовних середовищах.

Вибір слов'янських автохтонних імен студенти пояснюють прагненням підкреслити національну ідентичність і зв'язок із культурною спадщиною. Один із респондентів зазначає: *«Коли я чую слов'янське ім'я в поєднанні зі слов'янським*

прізвищем, це створює цілісне й гармонійне звучання». Молодь також акцентує на милозвучності та прозорій семантиці таких імен, у яких збережено компоненти *«мир»*, *«слава»* тощо. У відповідях простежується ідея лінгвопатріотизму: *«це спосіб зберегти традиції та додати дитині індивідуальності»*. Спостереження студентів частково узгоджуються з висновками професора Л. Белея, який наголошував, що в пострадянський період слов'янські імена не вирізнялися високою популярністю серед українців [1, с. 40]. Водночас результати нашого дослідження засвідчують поступове посилення інтересу молоді до автохтонних найменувань як важливого елемента національно-культурної самоідентифікації.

Популярність запозичених західноєвропейських імен студенти пояснюють прагненням до оригінальності, *«елегантності»* та *«відтінку аристократії»*. Такі імена, на думку опитаних, *«гарно звучать»* і допомагають *«виокремитися з-поміж інших»*. Деякі респонденти наголошують на прагматичному аспекті – легкості інтеграції в міжнародне середовище завдяки зрозумілості та поширеності цих імен у світі.

Цікавим є й сакральне сприйняття антропонімів. Окремі студенти підкреслюють: *«Слова складаються із звуків, а звуки – це вібраційна інформація... традиційні імена мають більш сакральне значення і певну силу»*. Антропоніми вподобання студентів поєднують традиційність і прагнення до індивідуальності. Молодь цінує традиційні християнські та слов'янські імена як носії культурної пам'яті, водночас залишаючись відкритою до західноєвропейських моделей і сучасних глобалізаційних тенденцій (таблиця 3).

Результати опитування засвідчили, що найбільшу кількість позитивних оцінок отримали імена *Олександр* і *Софія*, які респонденти характеризують як милозвучні, престижні та такі, що гармонійно поєднуються з українськими прізвищами. Крім того, простежується тенденція до актуалізації слов'янських імен, зокрема *Ярослав* і *Соломія*, що пов'язано з прагненням підкреслити національну ідентичність та етнокультурну самобутність.

Важливим складником соціолінгвістичного портрета сучасної студентської молоді є не лише система антропонімічних уподобань, а й сукупність антиуподобань – категорій імен, які сприймають як немилозвучні, недоречні, стилістично дисгармонійні або психологічно дискомфортні. Узагальнену типологію антропонімів, які викликають скептичне або негативне ставлення у студентському середовищі, подано в таблиці 4.

Таблиця 3

Найпопулярніші імена за результатами анкетування

№ з/п	Улюблене чоловіче ім'я	Улюблене жіноче ім'я	Висловлювання студентів
1	Олександр	Софія	Олександр асоціюється з лідерством; Софія – з витонченістю та величчю.
2	Максим	Соломія	Максим звучить статусно; Соломія цінується за мелодійність та автентичність.
3	Артем	Єва	Артем сприймається як сучасне ім'я; Єва – як коротке та ніжне.
4	Роман	Марія	Роман обирається за класичний характер; Марія – як «вічне» та солідне ім'я.
5	Андрій	Олена	Традиційні імена, які студенти вважають приємними на слух.
6	Ярослав	Яна	Ярослав підкреслює національний код; Яна зручна в щоденному використанні.
7	Святослав	Вікторія	Святослав асоціюється із силою; Вікторія – зі значенням «перемога».
8	Олексій	Вероніка	Олексій цінується за лаконічність; Вероніка – за естетику повної форми.
9	Денис	Маргарита	Денис сприймається як просте ім'я; Маргарита – як аристократичне.
10	Артур	Емілія	Обираються студентами, які надають перевагу західноєвропейським моделям.

Таблиця 4

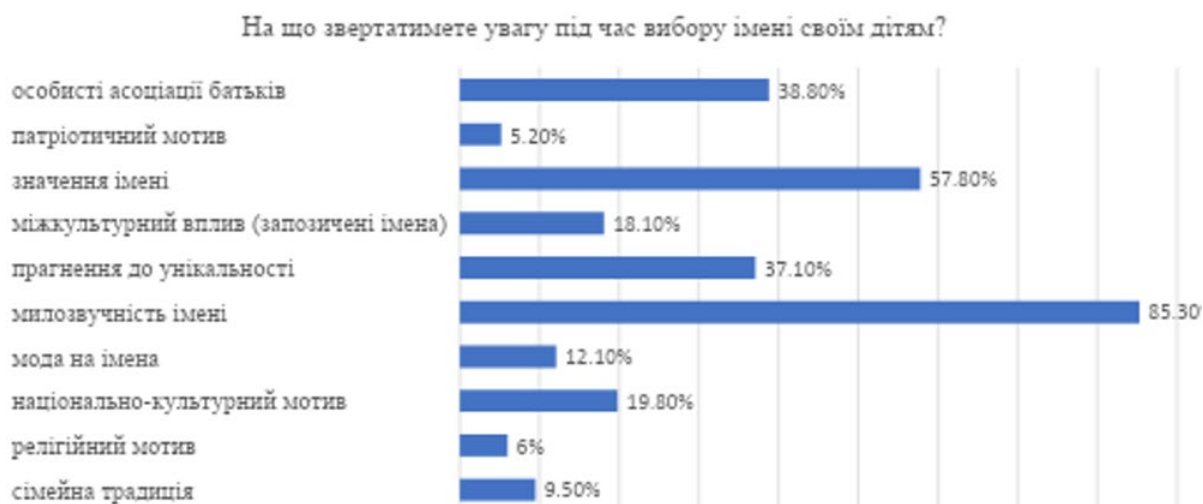
Немилозвучні та дивні імена в мовній свідомості студентів

Категорія небажаних імен	Мотивація несприйняття (основна думка)	Висловлювання студентів	Приклади зафіксованих імен
Мілітарні та «хайпові» назви	Сприймаються як недоречні, оскільки нагадують про трагічні події війни або є результатом миттєвої моди.	<i>«Вважаю дивним називати своїх дітей так, для мене це наче „на честь війни“»</i>	Байрактар, Джавеліна
Архаїзми та застарілі форми	Асоціюються із минулим, звучать грубо, кумедно або занадто офіційно для сучасної дитини.	<i>«Імена, що не мають історичного коріння або звучать як випадковий набір звуків, здаються мені позбавленими змісту»</i>	Акакій, Мотря, Пріська, Прокіп
Культурний дисонанс (невдалі запозичення)	Створюють стилістичний конфлікт з українськими прізвищами та по батькові.	<i>«Вважаю дивними претензійні імена... вони перетворюють живу людину на ексцентричного персонажа»</i>	Кімберлі, Пабло, Шарлотта
Апелятивна лексика (назви предметів/брендів)	Нівелюють сакральність імені; дитина може стати об'єктом зайвої уваги в майбутньому.	<i>«Ім'я людини не повинно дублювати назви неживих предметів»</i>	Лимон, Квітка, назви комерційних марок
Зросійщені та деформовані форми	Сприймаються як прояв низької мовної свідомості та маркер «чужої» ідентичності.	<i>«Не подобаються імена, які вимовляють на російський стиль: "Крістіна", "Альона"»</i>	Нікіта, Крістіна, Альона
Суб'єктивні когнітивні асоціації	Негативне ставлення через особисті стереотипи або неприємний досвід спілкування з носіями.	<i>«Злата, тому що воно в мене асоціюється із чимось злим»</i>	Злата, Влад, Варвара, Соломія

Отримані результати засвідчують високий рівень студентської лінгвокультурної рефлексії, орієнтованої в оцінці особових імен на критерії милозвучності, культурної доречності, відповідності національному мовному контексту та соціальної прийнятності. Водночас респонденти демонструють критичне ставлення до надмірно екзотичних, штучно сконструйованих або стилістично невмотивованих імен, що, на їхню

думку, можуть спричиняти комунікативний дискомфорт або негативно впливати на соціальне сприйняття особи.

Найважливішим критерієм вибору виявилася милозвучність імені (85,3 %). Студенти наголошують на важливості гармонійного звучання імені як окремо, так і в поєднанні з прізвищем та по батькові. Значущим чинником є також семантика імені (57,8 %), оскільки респонденти пов'язують ім'я

Діаграма 1. Розподіл відповідей учасників анкетування щодо мотивів вибору імені для своїх дітей

з позитивним змістом, символізмом та можливим впливом на долю людини.

Важливе місце посідають прагнення до унікальності (37,1 %) та особисті асоціації батьків (38,8 %), що свідчить про орієнтацію молоді на індивідуалізацію імені та емоційний комфорт. Водночас простежено зацікавлення до українських автохтонних імен як маркерів національної ідентичності та культурної спадщини.

Частина студентів також звертає увагу на міжкультурний аспект іменування, обираючи імена, які є зручними для міжнародного спілкування. Менш значущими, проте актуальними, залишаються сімейна традиція, релігійний та патріотичний мотиви.

Сучасна студентська молодь розглядає ім'я не лише як засіб ідентифікації, а й як важливий елемент культурної, психологічної та національної самопрезентації особистості.

Аналіз коментарів респондентів, які дали заперечну відповідь на запитання щодо бажання змінити власне ім'я, свідчить про високий рівень антропонімної самоідентифікації студентської молоді та стійке позитивне сприйняття власного імені (рис. 3). Переважна більшість опитаних розглядає ім'я як невід'ємний компонент особистісної ідентичності, що органічно поєднаний із їхнім самосприйняттям. Респонденти зазначають, що ім'я «відображає мене такою, яка я є» або «дуже мені личить».

Одним із основних чинників небажання змінювати ім'я є звичка та тривалість його використання. Для багатьох студентів антропонім став сталим маркером власного «я», про що свідчать висловлювання: «я вже 18 років використовую це

ім'я, немає сенсу його змінювати», «звук до свого імені та не уявляю себе з іншими». Важливе значення має емоційно-родинний аспект, адже респонденти усвідомлюють, що ім'я обране «батьками з любов'ю».

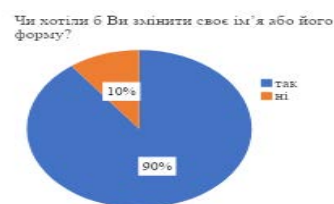

Рис. 3. Розподіл учасників щодо вияву бажання змінити власне ім'я

З-поміж мотивів збереження власного імені можна простежити також естетичні та прагматичні чинники. Студенти підкреслюють позитивне сприйняття звучання свого антропоніма: «мені подобається моє ім'я і його форма», «люблю ім'я, яке мені дали». Водночас частина відповідей демонструє раціональний підхід, пов'язаний із небажанням проходити юридичні процедури зміни документів: «не хочу мати справу з документами».

Опитування засвідчує переважання антропонімного консерватизму з-поміж студентської молоді, для якої власне ім'я є стабільною ідентифікаційною ознакою, тісно пов'язаною з особистісною, емоційною та родинною самоідентифікацією.

На основі аналізу відповідей студентів щодо асоціацій, емоційних вражень та рис характеру, які викликають певні імена, сформовано узагальнювальну таблицю. Отримані результати засвідчують, що в студентському середовищі особове

Психолінгвістичні проєкції та асоціативні поля особових імен

Категорія чинників	Зміст та характер асоціацій	Ілюстративні висловлювання студентів
Емпіричний чинник (особистий досвід)	Формування стійких стереотипів (позитивних або негативних) на основі рис характеру реальних знайомих із таким іменем.	«Ім'я Андрій викликає сумнівне ставлення, зазвичай дуже нестабільна людина»; «Я ніколи не зустрічала Артемія, які були б добродійними людьми»; «Микита не дуже розумний хлопчик».
Фоносемантика та естетика	Сприйняття характеру через звукову оболонку імені: м'якість асоціюється з ніжністю, різкість – з активністю.	«М'які імена викликають відчуття доброти і ніжності. Короткі та різкі звучать сміливо і активно»; «Софія звучить як щось величне»; «Світлана асоціюється зі світлом і теплом».
Культурно-когнітивні стереотипи	Вплив масової культури, літератури, історії та інтернет-мемів на сприйняття носія імені.	«Аліса – Аліса в країні див»; «Елізабет – вікторіанська епоха»; «Стереотип, що всі Насті – дівчата легкої поведінки»; «Меліса – асоціація з чаєм».
Семантична прозорість	Пряма кореляція між етимологічним значенням імені та очікуваною поведінкою людини.	«Богдана – Богом дана»; «Людмила – людям мила»; «Регіна викликає відчуття шляхетності та внутрішньої сили».
Синестетичне сприйняття	Здатність імені викликати нетипові сенсорні відчуття: асоціації щодо кольору або смаку.	«Саша – колір жовтий»; «Аріна асоціюється з помаранчевим кольором»; «Відчуваю слова на смак».

ім'я сприймають не лише як засіб номінації, а як важливий психолінгвістичний та соціокультурний ідентифікатор, здатний формувати певний образ людини ще до безпосередньої комунікації з нею.

Власне ім'я в мовній свідомості молоді функціонує як своєрідний асоціативний код, який активує комплекс емоційних, поведінкових і навіть візуальних уявлень. З деякими варіантами імен респонденти пов'язують доброзичливість, впевненість, ніжність, суворість, інтелігентність чи харизматичність, тоді як інші антропоніми можуть викликати асоціації, пов'язані із замкненістю, конфліктністю або надмірною емоційністю. Ім'я стає важливим елементом формування першого враження про особу та впливає на сприйняття її характеру в комунікативному середовищі (таблиця 5).

Чи важливо для Вас, щоб ім'я легко вимовлялося іншими людьми (зокрема іноземцями)?

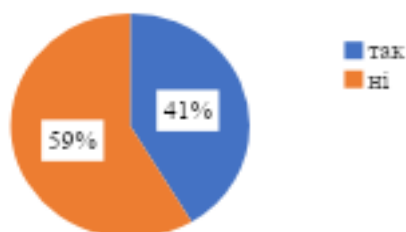

Рис. 4. Розподіл учасників щодо важливості легкості вимови їхнього імені іншими людьми

На основі проведеного аналізу результатів соціолінгвістичного опитування щодо повторю-

ваності імен у родинах студентів систематизовано стан збереження традиційних моделей іменування та рівень актуальності родинної антропонімної традиції (див. таблиця 6).

Отримані результати демонструють перехідний етап в українській іменотвірній традиції: від колективної родової ідентичності, де повторюваність імен слугувала «генетичним зв'язком», до індивідуалізованої моделі. Хоча повага до предків залишається вагомим мотивом, проте зараз батьки частіше надають перевагу унікальності, розглядаючи відсутність повторів як прояв поваги до особистої самобутності дитини.

Сучасна молодь виявляє стійкий інтерес до антропонімної проблематики. Ця зацікавленість не є випадковою, адже в системі власних найменувань відображені різні аспекти суспільної, культурної та мовної діяльності народу. Увага до імен зумовлена тим, що антропоніміка вивчає власні назви людей, які становлять генокод і духовний скарб народу. Як зазначає Л. Масенко, власні імена є одним із важливих джерел для дослідження мови, історії та духовної культури. Для студентів власне ім'я функціонує не лише як засіб ідентифікації, а й як об'єкт лінгвокультурологічної рефлексії.

Іншим чинником зацікавленості молоді інформацією про імена є те, що власне ім'я має «надзвичайну енергетику» і здатне програмувати діяльність, вибір професії та навіть світогляд людини. Ім'я часто сприймають як «формулу особистості», що дарує носієві особливі можливості. Студенти, які цікавляться походженням своїх імен, підсвідомо прагнуть глибшої самоідентифікації, адже

Мотиваційна структура антропонімної спадкоємності в студентських родинах

Категорія спадкоємності	Суть та психологічне обґрунтування	Висловлювання студентів
Пряма спадкоємність (патронімія / матронімія)	Іменування дитини на честь батька або матері для забезпечення прямого продовження роду.	«Мене звали Сергій Сергійович»; «Я Сан Санич.»; «Мене звали Таня, і мою тітку звали Таня».
Міжпоколінна трансляція	Відновлення імен дідусів чи бабусь, що створює відчуття глибокого генеалогічного зв'язку.	«Батька та дідуса звать Микола»; «Мою маму було названо на честь її бабусі»; «У моїй родині я п'ята Ольга. Пояснення цьому немає».
Вшанування пам'яті	Вибір імені як акт поваги до померлих або особливо шанованих предків.	«Мене назвали на честь прабабусі»; «Дядько Петро на честь діда (тобто його батька)».
Генеалогічна інерція	Сприйняття повторюваності як природного, традиційного процесу, що зміцнює родинні зв'язки.	«Це родинне значить»; «Спадковість створює міцний зв'язок між жінками нашого роду».
Відмова від повторюваності (прагнення унікальності)	Свідоме прагнення батьків до оригінальності та підкреслення автономії особистості дитини.	«Не хотіли, щоб повторювалися імена»; «Імена бабусь не оригінальні»; «У кожного своє ім'я, ніхто не повторювався»; «Всі імена мають бути унікальні».

через ім'я в ранньому дитинстві формується самоприйняття дитини.

Для респондентів, які відповіли «так» на запитання про цікавість до найменувань, ім'я є «священною спадщиною предків» та свідченням народної культури. П. Чучка наголошував, що кожне прізвище чи ім'я містить інформацію лінгвістичного та історичного характеру [10, с. 36]. Сучасний сплеск інтересу до слов'янських автохтонних імен (Ярослав, Соломія, Зореслав) підтверджує прагнення молоді повернути «рідні імена» в живе середовище для оживлення генетичної пам'яті роду. Окрім теоретичного зацікавлення, студенти виявляють прагматичний інтерес до антропонімів, що пов'язано з вибором імен для майбутніх дітей (молодь шукає інформацію про значення та милозвучність імен). Важливе значення для них відіграє соціальний імідж імені (розуміння того, що ім'я є «соціальною візитівкою», яка впливає на успішність), а також юридична та правописна грамотність: потреба знати правильні форми імен для оформлення документів.

Лінгвістичне опитування виявило, що антропонімну інформацію студенти сприймають не як суху статистику, а як динамічний складник їхньої ідентичності. Наукову характеристику цього явища підтверджує тези П. Чучки та Г. Добролюжі про те, що імена – це «неписана історія народу», яка об'єднує релігію, культуру, фольклор та політику. Високий рівень зацікавленості свідчить про запит суспільства на популяризацію наукових знань про імена через медіа та навчальні дисципліни.

На думку Л. Белея, активна демократизація сучасного українського антропонімікону узгоджується не лише з подібними процесами, притаманними іменним системам інших європейських народів, зокрема західно- та південнослов'янських, а й органічно відповідає історичним традиціям українського іменника. Сучасна іменотвірна прак-

тика демонструє прагнення до більшої свободи вибору, індивідуалізації та відкритості до різних культурних впливів.

Аналіз результатів анкетування дозволяє виявити значну кількість порушень нормативності у вживанні та записі особових імен. Ці відхилення зазвичай зумовлені інтерференцією з боку російської мови, впливом глобалізації або недостатнім рівнем лінгвістичної грамотності.

На основі отриманих даних виокремлено такі типи мовних порушень: 1) росіянізовані форми: *Глеб, Давід, Кирил, Нікіта, Данііл, Крістіна, Єкатерина, Філіп, Савва, Альона, Вероніка, Віолетта, Дар'я*; 2) неприйнятна «московізація» українського антропонімікону: *Машиа, Ксюша, Сашиа, Льошиа*; 3) уживання суфікса *-ін*: *Кліментіна, Маріна, Каріна* або здрибніло-пестливого суфікса *-ік*: *Віталік, Славік, Вадік*; 4) поширення розмовно-побутових форм *Ліза, Влада, Марго* в офіційно-діловому та інших стилях мови.

Питання унормування форм особових імен необхідно розв'язувати через офіційні процедури їх стандартизації та популяризації через засоби масової комунікації.

Нівелювання виразної національної специфіки українського антропонімікону є одним із проявів глобалізаційних процесів у сфері іменування. Це особливо помітно в сучасних тенденціях вибору імен для дітей, коли батьки дедалі частіше надають перевагу не лише англійським, а й французьким, італійським, іспанським та навіть екзотичним африканським антропонімам. Подібні імена нерідко можна розглядати як своєрідні антропонімі неологізми, оскільки багато з них ще не зафіксовані в українських словниках особових назв, а їхня звукова й словотвірна структура часто не відповідає фоновим закономірностям української літературної мови. До таких найменувань належать *Адель, Даніель, Емілія, Еліна, Даяна, Ніколета* та ін.

Висновки. Проведене соціолінгвістичне дослідження антропонімікону студентів Університету Грінченка засвідчило, що ім'я в сучасному молодіжному середовищі функціонує не лише як засіб індивідуальної ідентифікації, а й як важливий соціокультурний, психолінгвістичний та комунікативний маркер. Аналіз результатів анкетування дозволив виявити домінантні мотиви вибору імен, особливості ставлення молоді до повних і зменшено-пестливих форм, асоціативний потенціал антропонімів та специфіку їхнього функціонування

в реальному й цифровому комунікативному просторі. У студентському середовищі виявлено поєднання кількох тенденцій: збереження традиційних християнських і слов'янських імен, прагнення до індивідуалізації та відкритості до західноєвропейських антропонімних моделей.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні цифрової антропонімії, зокрема функціонування нікнеймів у різних типах онлайн-комунікації та їхнього впливу на формування віртуальної ідентичності молоді.

Список літератури:

1. Белей Л.О. Українські імена перед викликами ХХІ ст. *Дивослово*. 2011. № 9. С. 40–45.
2. Добролюбова Г.М. Кодифікація сучасних українських антропонімів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 33(72). №1. Ч. 1, 18–23. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/part_1/4.pdf (дата запису: 25.05.2026).
3. Железняк І.М. Світоглядний код слов'янської антропонімної лексики. *Актуальні питання антропоніміки*. Київ, 2005. 288 с.
4. Масенко Л.Т. Українські імена і прізвища. Київ : Т-во «Знання», 1990. 47 с.
5. Німчук В.В. Українська ономастична термінологія: (проект) *Української ономастичної комісії*. Київ : Наукова думка, 1966. С. 24–43.
6. Остап Л.Р. До історії вивчення власних особових імен слов'янського походження. *Актуальні питання антропоніміки*. Київ, 2005. С.160–173.
7. Павелко С. П. Традиція і релігія як мотиви вибору імені у гуцулів. *Записки з ономастики*: зб. наук. праць. Одеса, 1999. Вип. 1. С. 22–28.
8. Торчинський М. Етимологічні особливості українських власних особових імен. *Науковий вісник Ужгородського університету : серія: Філологія*. Ужгород : ПП Данило С.І. 2021. Вип. 1 (45). С. 441–446. DOI: [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2021.1.\(45\).441-446](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2021.1.(45).441-446)
9. Фаріон І.Д. Ономастична спадщина Михайла Лукича Худаша: Актуалізація і перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2019. Випуск 71. Ч. І. С. 85–95. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpl.2019.71.10276>
10. Чучка П. П. Антропонімія Закарпаття: монографія. Київ : ТОВ „Папірус”, 2008. 672 с.

Vintoniv M. O., Vintoniv T. M., Bulava N. Yu. SOCIOLINGUISTIC RESEARCH OF NAME IN THE STUDENT LINGUISTIC SPACE

The article examines the sociolinguistic peculiarities of the functioning of personal names in the student linguistic environment of Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University. The study analyzes the contemporary anthroponymic system of student youth and identifies the main motives for name selection, the specific features of using full and diminutive name forms, as well as the associative potential of anthroponyms in students' linguistic consciousness. The research demonstrates that modern student anthroponymy reflects the interaction of traditional Ukrainian naming practices and global cultural influences. The coexistence of traditional Christian names, Slavic autochthonous names, and Western European borrowed names has been identified as a dominant tendency in the modern student naming system.

The article reveals that personal names function not only as means of individual identification but also as important sociocultural, psycholinguistic, and communicative markers. Particular attention is paid to students' perceptions of their own names, the role of names in shaping personal and social identity, and the influence of anthroponyms on interpersonal communication. The study also investigates the associative and emotional responses connected with names and demonstrates that anthroponyms often form stereotypes and expectations regarding personality traits, behavior, and social image.

The research highlights the growing importance of digital communication and explores the functioning of nicknames as instruments of virtual self-presentation and online identity construction. It has been established that students consciously choose between real names and anonymous nicknames depending on communicative goals and the level of desired privacy in digital environments.

The article also identifies common orthographic deviations, Russified forms of names, and problems of spelling normalization in contemporary Ukrainian anthroponymy. The authors emphasize the necessity of preserving normative Ukrainian name forms and promoting linguistic culture in the sphere of personal naming. It is concluded that anthroponyms remain an essential component of national identity, cultural memory, and self-representation in modern youth communication.

Keywords: anthroponymy, personal name, student environment, sociolinguistics, linguistic identity, digital communication.

Дата першого надходження статті до видання: 13.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.10.2026